

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

A cantenbury-i angol református érsek beszéde az angol biblia-terjesztő társulat nagy gyűlésén 1875. május 5.

Sokan vannak azon véleményben, hogy a keresztyén egyház az egész világon jelenleg nagy válság küszöbén áll. Nem gondolom, hogy valamely gyors bekövetkezésű forradalomhoz közelednénk, milyen gyakran jött el, s épen mikor legkevésbé várták, nagy, óriás külső változást idézvé elő. Vannak ám forradalmak és változások az emberiség társadalmi állapotában s a világ miveltségében, melyek gyakran csendben érkeznek meg s véghez menvén teljesebbek mint a nagy politikai forradalmak által előidézett változások. — Hasonlítva a dolgok mostani állását ahhoz, mely emlékezetemre néhány év előtt létezett, azt kell vélnem, hogy azon nagy ügy, melyet e társaság kezében tart, oly nehézségekkel áll most szemben, melyek akkor nem voltak ismeretesek. Nincs kétség, hogy atyáink szinte ki valának téve majd csak nem annyi veszélynek, mint bármelyike azoknak, mik társadalmunkat komolyan fenyegetik. De ifju koromban elfolyt évek alatt a dolgok nyugodtabb szint viseltek volt. A mult század végéni nagy francia forradalom látszólag megtisztítá a leget s az emberek nyugodtan helyezkedtek a régi hitre, a dolgok régi rendébe. — A nemzetek között újra nagy változások előjelei mutatkoznak, látszanak és hallatszanak, s új gondolkodás módokat lehet észlelni az értelem emberei közt; és senki, gondosan figyelvén a közvélemény állapotára, nem kételkedhetik, hogy az Isten-ige hatalmába vetett egyszerű hit ellen jóval határozottabb csapat áll, mint 40 vagy 50 év alatt bármikor állt. Azért hangoztatom, hogy itt az idő minden emberre nézve, a ki szereti az Isten ígését, félrevetni amennyire az elvek kockáztatása nélkül teheti, a szétválasztó különbségeket, s együvé tömörülni a ker. hitnek, melyben hála Istennek mindnyájan örömünket találjuk, és I s t e n i g é j e k, melyre építvük a ker. hit tanai, — v é d e l m é r e; itt az idő, a lehető legkevesebb különbséget venni fel azok között, kik köz Urunk szolgálatában állanak, s kik e közös Ur beszédét ugy ve-

szik, mint éltök szabályát s az örökkévalóság iránti reményeik okmányát. Annálfogva részemről bőles dolognak tartom, hogy mi ez aggalmas napokban a lehető legtöbbszor egymáshoz forrunk, kezet fogva oly ügyben, mely teljesen és természetesen egyesít szívileg bennünket, mint p. o. a Biblia társaságé, melyre ez magát már évek óta elkötelezte. — Igenis, nagy veszély fenyegeti most azon tiszteletet, melyet mindnyájan kívánunk tanusíttatni az Isten ígéje iránt. Nagy, — nem akarom álnoknak nevezni, mert tényleg igen nyilt, nagy erőfeszítések tétetnek mostanság meggyőzni az ifju nemzedéket arról, hogy a keresztyének hosszú századok alatt csalódásban éltek midőn a bibliát Isten ígéjének tartották. Nagy merényletek tétetnek e végből. — A szentírás forgalomba hozatalához ugyan — hála Istennek, a mint a titkári. Jelentésből kiderül, épen nem egyenlő, de mégis nagy és jól rendezett irodalmi mozgalom, melynek tárgya megrendíteni hitünket a szentírásba, indíttatott meg nemcsak e fővárosban és ez ország minden nagy városaiban, hanem falusi vidékeinken is, és nem csak ezen királyságban, de egész Európán át; ha bölcssek akarunk lenni, magunk közti szükségtelen megosztás által nem fogunk közös ellenfeleink javára dolgozni, és így kitenni bizalmunk tárgyát a szentírást és a ker. vallást az ellenség támadásainak viszálykodván magunk közt. — E társaság az angol jó érzéknek mindig tetszetősül tünt fel sok tulajdonságai, főleg pedig a kezébe vett munka egyszerűsége által. — Minden keresztyén névleg legalább, elismeri, hogy az ó és új szövetség kánona Isten ígését tartalmazza; minden keresztyén — bármennyire elhanyagolja is gyakorlatilag, — elméletileg meghajol az Isten ige előtt; tehát mi, vállalkozván a munkára, melyről minden keresztyén, ha méltó akar lenni e névre, megengedni köteles, hogy az a mennyei mesteré, félre vetjük a különbségi pontokat, és nem csak elméletileg, de gyakorlatilag ugy találjuk, hogy működhetünk együtt. Törekszünk sokszorosítani a szentírás példányait, terjeszteni a világon szét. Mint mondám oly korban élünk, midőn többféle veszély fenyegeti a ker. embert. Hitetlen működők kísérelgetik megrendíteni hitünket a szentíratokba. Az ilyféléknek adandó leghelyesb válasz: egyszerűleg átadni a szent kötetet mindazoknak, kik ol-

vasni tudnak. A szentiratok épségökben vannak köztünk. Ez nagy tény, tény melylyel a legügyesb hitetlennek is igen nehéz elbánni kivéve ha a szentírás tartalmazta tételek igaz voltát áltétnek (hypóthesis) nyilvánítja. — Ha tehát mi szembeszállni kívánunk azokkal, kik ravasz érvekkel igyekeznek alaptalanítani az emberi nem hitét az Isten ige isteni voltába, nem csak hogy a legnagyobb bizalmat mutatjuk ügyünk igazságába, de hitem szerint a legbölcsebb uton haladunk annak előbbvitelére, mikor egyszerűleg a szentkönyvre utalunk, kezébe helyezzük azt mindenkinek felhíván itélni a felől: vajjon annak erkölcsisége és tanítmányai emberi eredetűek-é, vagy vajjon az igazságok melyekre rámutat, mint a lelkek birtokára, jöhettek-e embernek szívébe másképp, mint Isten lelkének oktató hatása által? Maga a szentírás köröztetésének ténye mutatja, hogy ez a helyes ut azok hiu ellenvetéseinek, kik törni akarják a szentírás hitelét, megfélelni.

De mi nem csak a hitetlen írók támadásának vagyunk kitéve, hanem azon kísérletnek is, hogy nevelési és gazdasági rendszereink országos kormányzatunk összes rendszere világiasittassék, e fajta minden törekvésekre feleletünk ez: emlékezetbe hozva hogy e szó világi (secular) a világról s világi dolgokról szól; hogy maga a név földi, világi rendszert tesz; azon rendszer pedig, melyet bevezetni óhajtásunk, szellemi és vallásos rendszer: legjobb módon szállunk szembe a világ-elvűek (secularisták) kísérleteivel, ha kezébe adjuk mindazoknak, kik olvasni tudják, a mi lelki jogaink nagyszerű okmányát, és ha képesítjük az embereket megértésére annak, hogy nem e világbeli rövid életre, hanem a szellemek hazájabeli örök életre készítetik elő nevelés által az emberi lélek, s hogy e világbeli dolgok csak akkor intéztethetnek jól, ha van kiváló vonatkozás magasb szentesítésre, mint a világi, és felsőbb igazságokra, mint miket bármely világi tudomány nyujthat. Nézetem szerint mind szemléleti, mind gyakorlati téren legokosabb a lehető leghababban terjeszteni az igazság szentírását. Megvagyok győződve, hogy a mult századokbani örökös hivatkozás a szentírás által kerengésbe hozott igazságokra tette Európa nemzeteit különbbé a miveletlen országok sülyedt nép fajainál, s a rég elhanyagolt barbar nemzetekénél, melyek nem lévén soha a szentírásnak, mint jog-levelöknek birtokával megáldva, kénytelenek valának p u s z t a e m b e r i k ö n y v e k h e z fordulni mint tekintélyökhöz, és e tekintély buktatta meg őket. Akár azt kívánjuk tehát, hogy a polgárisultság haladást vegyen Európában, akár akarjuk, mint illik és kell keresztyéneknek, terjeszteni az általunk birt műveltséget távoli más nemzetek közé: igazunk van, bizonyára! mikor terjesztjük a bibliát, mint alapját mindannak a mi legnemesb az európai civilizációban, s mi által haladand és viruland az. Dicső a mi nemzetünkre nézve terjeszteni a szentírás ismeretét azokhoz, kiknek nincsen

azzal oly belső ismeretségek, mint hála Istennek, volt régóta tanodáinkban a mi gyermekeinknek. Nem akarok e helyen a vitás pontokba avatkozni. Megengedem, hogy barátainknak meg van saját nézetök miként vezessék e honban legjobban a nevelést; de mégis talán menthető lesz, ha kifejezem hálás érzelmem aziránt, hogy oly egyház szolgálja vagyok, mely olvastatja a szentírást eleitől végeig szertartásaiban az év folyama alatt, s melynek „közima könyve“ csaknem szóról-szóra a szentírásból van véve. — Bizonyos elégtételt érzek, tudva, hogy a mi gyermekeink ritkán nőhetnek fel a szentírásali ismeret nélkül, mely jó uton tartandja meg őket a valószínűleg bekövetkező félelmetes napokban. Nem hihetem, hogy oly nevelési rendszerhez, mely számüzné Isten igéjét az iskolából, szentesítését adhassa valaha az evangyéliom bármely lelki-szolgálja; nem hihetem mindaddig míg példák nem győznek meg, hogy non-conformista testvéreink közül, — kiknek mindenkor dicsőségök vala a szentírás igazságainak fenntartása, — bárki is csatlakozzék oly rendszerhez, mely számkivetné tanodáinkból az Ur. J. Krisztus és apostolainak egyszerű és áldásos tanaiban való oktatást, melyben tápláltatva nőttek fel a multban gyermekeink, s melyben kérem Istent, tápláltassanak a világ végezetéig. — Lehet, hogy azok, kik előttem teljesen kimagyarázhatlan okból kivetni óhajtják oskoláinkból a szentírást, más uton remélik beoltani annak tanait a népbe és gyermekeikbe, de mindig veszedelmes eldobni valamely jót és hasznost, azon reményért, hogy ujra megszerezhető az más úton-módon; a meddig tehát tökéletesen meg nem győztem a felől, hogy gyermekeinknek az Ur intelme és tápelemében felnevelésére más jelesb mód is van, mint a szentírásnak iskoláinkban tanítása; — s mig meg nem győződöm, hogy ezen más mód ép oly hatályos lesz, mint a most birtokunkban levő: magam részéről szilárdan ragaszkodom az ősi tervhez.

Még egy szót, uraim! Minő az állapot a Jelentés szerint Németországon? Két nagy ellensége van ott a szentírás köröztetésének: egyik azokból áll, kik egy szót sem hisznek a szentírás tanításából; — a másik azokból áll, kik ahoz az emberi hagyomány és babona toldalékát csatolják, holott ezek azt igazi jelentése és értelméből kiforgatják. — Ne felejtjük el, hogy a népet soha sem lehet megakadályozni a vallás keresésében. A világi nevelés (secularismus*) egy rendszere sem fog soha annyira diadalmaskodni, hogy kiűzhesse ez országból, vagy Európából azt a mi vallásnak neveztetik. De nem lehetlen ám, hogy a vallás gyenge és lealacsonyult alakja kap lábra, melyet bizonyosan megragadnak az emberek, ha nem adatik nekik az

*) Secularismus alatt értik azon ujkori divatos oktatás rendszert, melyet az állam kezel ha az a vallást tényezőnek nem számítja, sőt mellőzi.

Isten eredeti hiteles ígéje. — Ezért, ha azt akarjuk, hogy népünk nemcsak vallásos legyen, de ment maradjon azon emberi tévelyektől, melyek a vallást megvesztegetik: csatlakoznunk kell kész szívvel a biblia társulathoz forgalomba hozván a szentiratokat ifjak és öregek közt, honn és külföldön egyaránt. A Monthly Reporter of the British and foreign Bible Society, jun. 1. 1875. számából közli:

Balogh Ferencz.

Lelkészválasztásról.

A dunamelléki és dunántuli szuperintendentziák erősen foglalkoznak a lelkészválasztási rendszabály módosításával, erre nézve volt is alkalmunk több eszmét olvashatni, melyek részint egyesektől, majd egyházmegyéktől hozattak a nyilvánosság elé, egyet sem találtam azonban azok közül olyat, mely az alkotmányra s jogegyenlőségre tekintett protestáns egyház szellemével megegyezne. Nem egyeznek meg pedig azért, mert jogszorítást nem pedig jogszabályozást czélolnak.

A szabadság kétélű fegyver, mely boldogíthat és sebezhet, a szabadválasztás is ebből folyólag, lehet üdvös és hasznos, nem lehetetlen azonban, hogy visszaélés útján némi kárt okozó ne legyen. — Általánosságban itélve azonban kimondhatjuk, hogy a szabadválasztás egyházi életünkre csak is éltető befolyást éreztetett és azt erősítette úgy, hogy ennek csorbitása, az egyházi élet gyengítésével egyenlő.

A szabadválasztás ép az a tér, hol a protestáns irány megtestesülést nyer.

Hogy van sok hiánya, nem tagadom, de hogy ép ezen hiányokért eltörleendő, vagy felette korlátozandó lenne, bátor vagyok ellent mondani.

Egyeseket lehet félrevezetni, vagy elámitani, de egész társadalmat nem, lehetnek oly kis egyházak, hol nem az érdem, tehetség, tudomány, de az ivási, komázási jó szokás volt az irányadó, de népesebb egyházainknál ezt nem találjuk.

A szabadválasztás helyes menetét és használatát semmiféle rendszabály, holt betű nem fogja eredményezni, azt egyedül a nép értelmi fejlettsége és műveltsége teremtheti meg.

Ha korlátozzuk — s miként a közvélemény nyilatkozatából kivehetjük — a tractusoknak vagy szuperintendentiáknak adjuk át ismét a lelkészválasztási jogot, megbénítjuk a vallásos életet, hátrafelé haladunk és a múlt idők hibájába hanyatlunk vissza.

Nem oly régi még e szabadválasztás, hogy élénken ne emlékeznénk azon korszakra, midőn a protestáns egyház elvével ellenkezőleg valóságos absolutismus uralkodott e téren. — Az akkori és a jelen érdekelttség, az egyh. iránt áldozat, hitbuzgóság, fényes bizonyítvány a szabadválasztás mellett.

Szabályozzuk a választást, ebben egyetértek a jelzett egyh. kerületekkel, még pedig következőleg.

1. Választható a kellő képességgel bíró képesített segéd, helyettes vagy rendes lelkész.

2. Választó minden 24 évét betöltött hitbuzgó és egyházi kötelezettségeit rendesen teljesítő keresztyén férfi.

3. Az egyházak megüresedés esetén 3 hó lefolyása alatt betöltendő szabadválasztás útján, a tractus elnöklete alatt.

4. Az egyházak elhunyt vagy más helyre elköltözött lelkészöket, a megüresedéstől számítva 2 hó alatt, teljesen kielégíteni tartoznak, ellenesetben az egyház gondnoka felelős s a lelkész ö ellene fordulhat kereseti joggal.

5. Kegyelem év eltöröltetvén, e helyett az egyházmegyei lelkészözevgy segély-pénztár részére, a megállapított kulcs szerint évi díjat fizet be az egyház, mely után az özvegy segélyt huz évente a nyugdíj alapszabály szerint.

6. A megválasztott lelkész a megválasztás idejétől számítva 2 hó alatt helyét elfoglalni tartozik, ellenkező esetben új választás történik.

7. A választás ellen beadott kérvények egy a tractus által választott bizottság előtt tárgyalatnak s annak ítélete ellen fellebbezésnek helye nincs.

E hét pontban tartom én a szabadválasztás sikeres használatát. Sok kisebb dolgokat nem érintek. Azok kidolgozása sok tekintetben szükségli a helyi viszonyok figyelembe vételét is, ép ezért, az volna óhajtható, hogy az egyházkerületek a fő, sarkalatos tételekbe megegyezve, a részleteket pótszabályban dolgozzák ki.

Legfőbb hiba jelenben az, hogy az egyházak egy, két évig üresen hagyatva az üzelmek prédájává dobatnak oda. — Ezt kell megsemmisítenünk még pedig a kegyelem év akkénti eltörölésével, hogy a helyett tisztességes évi nyugdíjjal segélyeztetnék az özvegy. Ez kivihető lenne és az egyházak békéjét, a lelkészi tekintélyt, csaknem teljesen biztosítaná.

Második fődolog, hogy a népet miveljük, a vallás iránti tiszteletteljes ragaszkodásra buzdítsuk, szívet, elméjét képezzük. A vallásos buzgó gyülekezet majd felismeri az érdemet és a szerint fogja öntudatosan szavazatát adni.

A harmadik főhibát is megemlítem, és ez a theologiai intézetek ujjá szervezése. — Szomorán tapasztalhatjuk, hogy a theologia terén két párt alakult. És ezen pártok küzdelme nemcsak kint az életbe tapasztalható, hanem bevitetett oda is, hova nem szabad, a theologiai intézetbe. — Ez véleményem szerint felette káros, és a szabadválasztás egyedül az, mely felekezettünket megmentheti azoktól, kik saját felekezetök ellen támadva annak dogmáit megvetik.

Bent az intézetben megtanulva a pártoskodást, az ifju magával kiviszi a közéletbe is, utoljára teljes szenvedélyévé válva, megmetyezi a szabadválasztást. — Szervezzük theologiai intézetünket úgy, hogy abban egyedül felekezetünk sarkalatos tételei, dogmái tanitassanak, így az ifjak a pártokon felül állva nyerjék kiképzetésüket, ez által a szabadválasztást megmentjük egy nagy mételetől.

Végül csodálatomat fejezem ki, hogy a liberalis modern pesti theologusok azok, kik ily illiberalis eszme mellett emeltek fegyvert. — Vagy talán hiszik, hogy ezzel a szabadválasztás megszorításával kivívják tervük győzelmét. — Nem, soha! nem. Bizom az egyházak igazelműségébe és felekezetök iránti ragaszkodásába.

Reformáljunk, de reformunk czéljának ne gonosz szeszélynek legyen előmozdítója.

Veritas.

I R O D A L O M.

(Könyvismertetés.)

Spencer Herbert: Értelmi, erkölcsi s testi nevelés. stb.

(IV. Folytatás.)

(Vége.)

Szabad legyen annak feltüntetésére, hogy Spencer módszere hiányos, egy hasonlattal élne. Spencer és társai szerént a gyermeket meg kell indítani s ügyelni, hogy el ne essék, és az magától is odaér, ahová kell, azon helyre, melyet senki sem mutatott meg neki, melyet tehát nem ismer; azon nézet szerént, melyet én helyeslek, a gyermeket elindítjuk, ügyelünk, hogy el ne essék, sem el ne tévelyedjen, de igazgatjuk is, hogy hol és hogyan menjen, és midőn már erős s értelme fejlett, megjelöljük az utat, melyen mennie kell, s megmutatjuk az utvégén álló célt, mi pedig mind távolabbról nézzük s minél kevésbé igazgatjuk, míg végre egészen magára hagyjuk, hogy önálló lenni megtanuljon.

Ezen észrevételek után azonban szives készséggel ismerem el, hogy Spencer a maga módszerét igen szépen, könnyed, vonzó modorban fejtegeti s a fegyelmezést illetőleg e fejezetet nagyon tanulságosnak tartom, különösen a családi nevelésben, míg az iskolai nevelésben annak alkalmazása sok nehezégekbe ütközik. — Végre kénytetve érzem magamat még egy megjegyzésre, és ez nem más, mint az, hogy a természetes visszahatás módszere sokkal egyoldalubb mintsem az a nevelés feladatát megoldhatná, sőt kétlem is, hogy az erkölcsi nevelést egyetlen egy elvre lehetne vissza vezetni. Ha pedig lehet, akkor szebb magasztosabb és termékenyebb elvet nem ismerek annál, melyet a jó Palmer „a szeretet fegyelmének“ nevez.

A testi nevelésről szóló fejezet sarcasmusig menő gúnynyal ostromozza a szüléket, azért hogy barmaik jó tulajdonságairól, tápszeréről gondoskodnak, az istállókat meglátogatják, de gyermekeik testi nevelését, figyelmen kívül hagyják, azok táplálékának mennyisége és minősége iránt nem kérdezősködnek, gyermekeik szobáiba az életrend tanulmányozása stb. végett be sem mennek. A falusi ur a vadászatról s lóvásárlásról szóló könyveket megszerzi s tartalmukkal megismerkedik úgy ahogy, de a gyermekekkel való bánásmódról nem olvas. Ez ugyan Angliának mondatik, de más nemzeteknek s különösen nekünk is szól. S vajha felrészna álmunkból, mert a nemzet jóléte igen nagy mérvben fainak testi ereje és épsége, szivóssága által feltételeztetik. „Ha az állatok testi jó nevelésére gond fordítatik, gondot kell fordítani a gyermekekére is, mert az ember ugyanazon test szervezeti törvényeknek van alávetve, mint az alsóbb rendű teremtmények.“ Ha ezen tényt beismerjük, akkor az állattan utmutatásait követnünk kell.

A testi nevelésnél tekintetbe veendő a gyermek szoba, a táplálék mennyisége és minősége, a ruházat stb. Az eledelnek mennyiségére nézve azon tanácsot adja, hogy a gyermeknek mindig inkább többet mint kevesebbet kell enni adni. A legjobb eledelnek azt mondja, a mely aránylag több táperő mellett kevesebb idő alatt megemésztetik. Különbén a táplálék kihat nem csak a testi, hanem a szellemi képességre is. „A szegény paraszt fiu, ugye testi mint szellemi képességre nézve nagyon alant áll egy vagyonos uri ember fiához képest.“

Az étkezés módja befolyással van többek közt a nemzetek

egymáshoz való viszonyára is. „A roszul táplált hindu a tápláló eledelhez szokott angollal épen nem mérkőzhetik, s ehez képest mind szellemi, mind testi munkakedv tekintetében igen messzi alant áll. S általában a világtörténet azt mutatja, hogy a jól táplált emberfajok voltak az erőteljes és uralomra képesek fajok.“ Spencer a munkaképességet tehát nem a faji, hanem az életmódbeli különbségre vi-zi vissza. Tökéletesen igaza van, mert a tapasztalat igazolja, hogy a különben szorgalmas, de roszul táplált felvidéki tót földmives az alföldi magyarral nem bir versenyben dolgozni, míg az alföldi jól táplált tót nem áll alantabb munkaképességben annál. A testi egészségre nézve hasonlóan igen fontos a czélszerű ruházat, melyről mint a táplálékról oly nagy szakavatottsággal értekeznek, hogy nincs tovább óhajunk, mint az, hogy vajha tanait minden szüle tudná és követné. A tér szüke miatt csak azt emlitem fel, mint e lapban nagyon is alkalomszerűt, hogy a ruházat czélszerűsége vagy czélszerűtlensége különösen a kis gyermekek életére, fejlődésére nagy befolyásu „ezek kicsinységükhöz és növekedésük gyorsaságához viszonyítva a hideg által igen nagy kárt szenvednek. Franciaországban az ujonszülöttek igen gyakran meghalnak amiatt, hogy őket a községi anyakönyvbe való beírás végett a polgármesteri hivatalba viszik.“ . . . Belgiumban a gyermekek között, a mig januáriusban két, addig június hóban csak egy halálozás fordul elő.“

Vajjon a magyar gyermekek ismert nagy halálozása nem viheto-e vissza azok hanyags czélszerűtlen öltöztetésére, valamint azon különben disztelen szokásra, miszerént a kisdedeket meztelen testtel a hideg földre leültetik, s óra hosszat ott hagyják? — Végül a ruházatra azon szabályt állítja fel, hogy nem kell mindenesetben változatlanul egyformán öltözködni, hanem oly öltözéket kell felvenni, mely milyenség és mennyiség tekintetében, az illető esetben elégséges arra, hogy a testet a hidegnek bármely csekély, de tartós érzésétől megóvja.“

A testi fejlődésre a mozgás is nagy fontosságu kellő mérvben és módon élvezve. A mozgás vagy természetes mint a játék stb. közben, vagy mesterséges, mint a tornászat. Spencer e kettő közül a játéknak adja az előnyt, a tornászatot csak a semminél tartja jobbnak. A tornászat hiánya a játékkal szemben, hogy a mozgást nem osztja el oly aránylagosan mint a játék, s kimért-ségénél fogva hamar untatóvá válik, nem okoz oly örömet „s így a test szervezet fejlődésére csekélyebb jelentőségű.“ Spencer épen mint az élettan tanára valódi tekintély gyanánt szól e tekintetben, azért nehéz dolog vele szemben ellenkező nézetet kockáztatni, de azt visszatartani még sem fogom. Először is a tornászat kedvelőiről épen megfordítva az állítatik s nagyon természetesnek is látszik, hogy a test részei épen a tornászat által gyakoroltatnak és erősödnek egyenletesen és aránylagosan; továbbá ügyes vezetés mellett nem unalmas az a gyermekre, sőt ellenkezőleg mind fiuk, mind leányok örömmel tornásznak. — Végre Spencer csak a testi nevelés szempontjából tekinti a tornászatot, holott az az erkölcsi fegyelmezésnek is nem utolsó segédeszköze. Mi hiszszük és tapasztaljuk, hogy a mit magoktól kezdenek a gyermekek, azt nagyobb örömmel végzik, s öngondolkodásokat és önálló tevékenységöket az kedvezőbben mozditja elő, de hogy tevékenységök és szabad mozgásuk a rend és illem határai között maradjanak, hogy öntetszésöket a tárgyilagosan jobbnak alárendeljék, errenézve a játék nem gondoskodik. Mi a tornászatot ugye tekintjük, mint hatalmas fegyelmi szert, mint a közszellem ébresztőjét, mint o'y fontos nevelési eszközt, mely az erők összemérése által a hiu nagyralátásnak utját állja,

a lankadásra, bágyadásra hajlandókat sarkantyuzza, végre mint az engedelmisség egyik megalapítóját, mely után következik a szabadság.

Végre lehetetlen még fel nem említeni szakértő fejtegetését annak, hogy az előkelőknél a test elsatnyulása sok egyéb okok mellett a tulságosszellemi munkának tulajdonítandó. „Mindenkori előtt ismeretes, ugymond, azon igazság, miszerint a gyermek értelmének erőszakos fejlesztése, vagy testi gyengeséget, vagy nagymérvű eltompulást, vagy végre halált eredményez. Mert a természet nagyon pontos számító, s ha egy valamely részen többlet kívánsz tőle, mint a mennyit kiadni hajlandó, akkor valamely másrészen eszközölt levonás által egyenliti ki a számadás mérlegét.“

Ennélfogva feltétlenül elítéli ama rendszert, mely a gyermekeket ismeretekkel tultömi, tulhalmozza, különben is nem azon halomra gyűjtött ismeretnek van becase, amely — ugymond — mint valami szellemi kövérség, csupán összehalmoztatik, hanem annak, mely szellemi izommá dolgoztatik fel. Gazdag e szakasz is, sőt kiválóan ép e szakasz gazdag az életre felette becses tanokban és utmutatásokban, de már eddig is visszaéltem az olvasók türelmével s ismertetésem az elégen túl hosszúra terjedt. Csak ezen panaszát ajánlom még az olvasók figyelmébe, „még folyvást távol vagyunk azon igazság megvalósításától, hogy miután a mi életünkben a test alapját képezi a szellemnek, ennélfogva ezt amannak rovására nem szabad tulságosan kifejteni.“

Ezekben kívántam megismertetni Spencer művét. Hogy arról egy teljes képet nyújtottam volna, nem állithatom, de komolyan igyekeztem azt főbb vonásaiban és sajátságaiban híven feltüntetni. Itt-ott birálattal is kísértem az ismertetett részecskéket s különösen nem lehetett, hogy legalább pár szóval ne jelezsem szerzőnek a keresztyénségtől való félelmét, melyet csak meg sem emlit, holott a keresztyén vallás főleg a sziv életére semmi más által nem pótolható roppant befolyással bír; nem hallgathattam el a művészetnek oly alárendelt szerepre kárhözátását, annyival inkább, mert a nevelés eszményének elérésére a keresztyén vallással együtt épen a művészet nélkülözhetetlen feltétel.

Valóban a tudomány, a vallás és művészet, mint a 3 fő-eszmének: az igaz, a jó és a szép eszméjének bizonyos mérvű és foku megvalósításai, minden képzés legfőbb tényezői. — A képzés ezen tényezőit bizonyos mérvben még a népnevelés sem nélkülözheti, különben egyoldalú és hiányos leend.

Meg kellett említenem eltérő nézeteimet az erkölcsi nevelést illetően is, meg kellett jegyezni, hogy bár szépen és okosan írja le saját nézeteit, de szerintem hiányosan, hézagosan, s inkább csak tagadólagosan, mint tevőlegesen szól az erkölcsi nevelésről. Ezt jelezniem kellett okvetlenül. Tettem más észrevételeket is, de észrevételeim tételében egész tisztelettel és komolysággal jártam el, mint illik a jelesek szépen írott műveik iránt. — Ha a már is nagyon igénybe vett térre nem kellett volna tekintettel lennem, bizonyára némely fontos kérdéseket behatóbban s részletesebben vettem volna bonczkés alá s némelyeket épen nem hallgattam volna el.

A derék fordítóknak pedig, kik e sok tekintetben jeles művet gördülékeny magyarsággal lefordították s az angolul nem tudó magyaroknak is élvezhetővé tették, legszivesebb elismerésemet nyujtom.

Joó István.

S Z E M L E.

a) Belföld.

A tiszántuli reformált egyházkerületi közgyűlés közérdekű tárgyai.

I.

Egyházkerületünkben rendkívülieg a közgyűlés folyó hó 15–18 napjain tartatott meg; sürgette annak megtartását a debreczeni jogakademia ügye.

1) A tavaszi egyházkerületi közgyűlés feliratot intézett a vallás és közoktatási miniszterhez, — mely e lapokban is közölve volt — melyben előterjesztvén a jogakademia berendezését, kérte hogy a miniszter a jövő tanévre az államvizsgák tartására nézve intézkedjék, a debreczeni jogakademiát mint az állami jogtanodákkal egy színvonalon állót tekintse s ennek jövőben mint teljes jogi fakultásnak jogait ismerje el és biztosítsa. A miniszter folyó évi júl. 11-kén 15720 sz. leiratában válaszolt, melyben kijelenti, hogy a debreczeni jogakademiának tervbe vett újjászervezése elegendő biztosítékot nyujtván arra, hogy az intézet növendékei az államvizsgálatok letehetésére kellő kiképzést nyerjenek: az államvizsgálati bizottságoknak évenkénti szabályszerű újjáalakítása ellen, a törvényhozás végleges intézkedéseig részéről semmi nehézség fen nem forog.

Ennek folytán az áprilisi közgyűlésen felállítani célba vett 3 jogi tanszékre, nemkülönb Kovács Ferencz jogtanár eltávóztatása következtében a római és egyházjogra is a választás elrendeltetett és foganatosított.

A tanárválasztó küldöttség tagjai voltak, az egyházkerület részéről: Hajnal Ábel, Kiss Áron, Szilágyi Lajos esperesek, Révész Bálint püspök, Kulin Imre, Ujfalussy József, Mándy Bertalan és Fráter Imre segédgondnokok; a debreczeni egyház részéről: Némethy Lajos, Komlóssy Imre, Molnár György, Laky Lajos, Nagy Ferencz, Mészáros József, Ármós Bálint és Gönyei Károly; kik is az egyházkerületi főgondnok elnökelete alatt a mellékterembe eltávóztatván, az ajánlatba hozott 11 derék tanférfit közül a 4 tanszékre, következő egyéneket választották meg: 1) Büntető, osztrák polgári és magyar közigazgatási jogra: Kőrössi Sándor pápai jogtanárt egyhangulag. — 2) Politika, magyar állam s alkotmány történet, magyar közjog és bányajogra: Liszka Sándor eperjesi jogtanárt 14 szavazattal, 2 Karsa István pápai jogtanárra adatván. — 3) Római és egyházjogra: Kassay Sámuel n.-kállói törvényszéki jegyzőt 11 szavazattal; Dr. Kiss Áron 2, Dr. Kovács Sándor 1 és Dr. Karsa István szinte 2 szavazatot nyervén. — 4) Statistika, európai jogtörténet, államszámviteltan és encyklopaediára: Dr. Kovács Sándor ügyvédet 14 szavazattal, 2, Dr. Ballagi Géza megválasztott s. pataki jogtanárra adatván.

A két utóbbi tanszékre történt választás a következő napon tartott egyházkerületi közgyűlés által megválasztottatott, az illetőknek kérésére annyiban, hogy a római és egyházjogra Dr. Kovács Sándor, a statistikára pedig Kassay Sámuel helyeztetett át.

A tanárok meghívásával, állandó gyakorlat szerint, a debreczeni egyháztanács bizatott meg; fizetésök 1-ső szeptembertől kezdve folyóvá tétellett; hivatalos működésöket szept. 15-kén kezdik meg székfoglaló beszéd tartásával.

2) A lelkeszi felavatás is egyik nevezetes

tárgya volt a közgyűlésnek, 55 rendes lelkipásztor avatott fel, kik is névszerint a következők: Lugossy Dániel adorjáni; Veres Zsigmond sz.-kórógyi; Korány János dobrai; Szikszai János lázári; Kocsa Károly pankotai; Balogh István fülposi; Nagy Károly amaczi; Barkász Bálint homoki; Szabó Sándor csaholczi; Janka Gyula barkaszói; Fekésházi Gyula nagy varsányi; Pataky Imre b. v. ardói; Tisza Károly ricsei; Pinkóczy Lajos t. szalóki; Gyikó Ferencz török sz.-miklósi; Kormány Bertalan kömörői; Péterffy Lajos felső ábrányi; Hajnal Elek karczagi; Csiha Márton k.-apátii; Kulcsár János m.-jánosi; Hody János l.-petrii; Biró Lajos t.-váraljai; Paprika Imre h. m. vásárhelyi; Ágoston Sámuel albertfalvai; Böszörményi Lajos gyantai; Sipos Imre erdő gyaraki; Vityi Bertalan berei; Papp Gusztáv sz.-leányalvai; Szivos Mihály t.-ughi; Szatmáry László lessi; Hatvani Dániel diószegi; Mészáros Gyula tenkei; Darcsy Bertalan bökényi; Bokros Benedek h. k. száldobágyi; Bugyi Sándor h. k. ujlaki; Kálmán Elek anti; Szél György avas ujjvárosi; Tóth Miklós t. roffi; Toroczky János tivadari; Zágonyi Antal szernyei; Vaday Ferencz t. sz. miklósi; Nádudvari Lajos borsi; Jákó Balázs t.-burai; Ferenczy Imre darai; Fodor Sándor szerepi; Gulyás Lajos nagybányai; Mártha József cs.-bagosi; Lovas Sándor nábrádi; Losonczy Gusztáv k.-tótfalui; Szútor Endre kölcei; Cseke Bálint kisszekeresi; Bélteki Gyula angyalosi; Csepelyi Menyhért papsi; Biki Károly györgyteleki; Pap Károly csökmői.

Az egyházi beszéd tartásával Gulyás Lajos n.-bányai lelkipásztor bizatott meg, ki is feladatát kitünően megoldotta.

Püspökünk által ez alkalommal tartott nagyhatású beszéd e lapok hasábjain közöltetni fog.

3) Az államsegély kiosztása jelen gyűlés által eszközöltetett; mintegy 365 kérvény tárgyalatott; a kiosztott 15,960 frt. az egyházmegyék közt következő mennyiségben oszlik szét:

A nagybányai egyházmegye,	1590 frt.
A békésbányai „	1110 frt.
A beregi „	1830 frt.
A bihari „	1320 frt.
A debreczeni „	150 frt.
Az érmelléki „	545 frt.
A hevesi „	150 frt.
A n.-károlyi „	1355 frt.
A máramaros ugocsai	1335 frt.
Az alsó szabolcs hajdukerületi	605 frt.
A felső szabolcsi „	2510 frt.
A nagyszalontai „	945 frt.
A szatmári „	2515 forintban részesül.

Az államsegélynek az eddig követett módon kiosztása, azonkívül hogy fárasztó, de igen sok időt is igényelvén, indítványoztatott, hogy egy küldöttség neveztesse ki, mely a kiosztás módosítására tervet készítse, s az előzőleg még mielőtt a gyűlés elé terjesztetnék, megvitatás végett az egyházmegyékre küldessék ki, e tervező küldöttség tagjai: Révész Bálint püspök elnöklete alatt Pap Károly, Kozma József esperesek; Fráter Imre, Kulin Imre segédgondnokok és Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző.

4) Az Andaházy Szilágyi intézetben, az illető gondnok jelentése szerint 2 hely megüresedvén, az egyikre Szarka Ignác dévaványai lakosnak mint rokonnak hasonló fia, ki a kisujszállási gymnasiumban az első osztályt végezte vétetett fel; a másik helyre pedig Szánthó Dániel vajdai lakosnak Gyula nevezetű fia. — Bedő Lajos karczagi ügyvéd kérvénye jelenleg figyelembe nem vétetett.

5) Az egyházkerület nagy örömmel vette tudomásul püspökünknek azon jelentését, hogy Lugossy József a jövő tanévvel, főiskolánkban tanári működését megkezdendi.

A jelenleg nyugalomba levő tudós tanár, tanítandó tárgyakul jelölte a maga részéről:

a) Az árja nyelvkörből egyelőre sanskrit nyelv tanítását, tanfolyamon kívül, a nyelvhasznítás tanainak kíséretében.

b) A sémi nyelvkörből egyelőre az arab nyelv tanítását, szintén nyelvhasznító irányzatban s rendkívüli tanfolyamban.

c) A turáni nyelvkörből egy pár ág felkarolása a magyar-ráli egybehasonlítás végett majd a következő évre halasztatnék.

A nemes felajánkozást az egyházkerület legnagyobb köszönettel fogadta, s szerény nyugdíja mellett, óhajlásához képest, lakbér fejében 300 frtot szavazott meg; — továbbá fölkérte a gazdasági választmányt, hogy a keleti és hasonlító nyelvészet taneszközeire, az idetartozó munkák megszerzésére, melyek a főtanoda tulajdonai leendenek, évenként a tanárkar befolyásával befektetendő 200 forint külön járandóságot tésse folyóvá.

6) V. Ferdinánd elhunyt magyar király emlékére az egyházkerület gyülekezeteiben, augusztus 23-kán gyászszertartást tartása rendeltetett el; fölhevátván az esperesek, hogy e határozat értelmében mielőbb intézkedjenek.

(Folyt. köv.)

T. S.

b) K ü l f ö l d.

Az evang. egyház Belgrádban.

Hitsorsosaink közt sok lehet olyan, a kinek a szerb fejedelemség székvárosában létező evang. egyházzal épen semmi tudomása nincs. Pedig mintegy 20 év óta van Belgrádon is evang. egyház, melynek ugy a szerb kormány, mint kivált a berlini egyházi főtanács a pártfogója. Az egyház jelenlegi lelkésze Engel Rezső, aki már hatodik évre látja el ezen egyházat. Az ugyanis, a ki a belgrádi ev. egyházhoz papnak kiküldetik, kénytelen a porosz egyházi főtanács előtt kinyilatkoztatni, sőt magát kötelezni, hogy legalább hat évet töltsön Belgrádban, mint az ottani ev. egyház lelkésze, — s ezen idő leteltével visszajöhet hazájába, Poroszországba, ahol aztán a jövedelmezőbb egyházi állomások bétöltésénél ő előnyben részesül. A lelkék száma 350—400, akik leginkább Németország és Ausztria államaiból vándoroltak ide, s majdnem kivétel nélkül németajkuak. — A hivek az egyházi pénztárba önként adakoznak, s számukhoz képest elég szépen, amennyiben mintegy 300 porosz tallér erejéig rug az összeg, melyet évenként fizetni szoktak. Egyház-épületeik igen szépek, csak a paplak kissé szűk, amennyiben csak két szobája van. — Templomukat ingyen kapták a szerb kormánytól, orgona helyét a fúhangora (fisharmonika) pótolja, s ezzel kíséri a tanító az egyházi énekeket az istentiszteletnél. Megváltónk születésének emlékünnepe szoktak, mint több németajku egyháznál, karácsonfát fölállítani templomukban, mely alkalommal a begyűlt könyöradományokat a szegények közt kiosztják. Ilyenkor eljő maga a szerb fejedelem is templomukba, kivált a mo tani fejedelem elődje, III. Obrenovics, aki a Topschider nevű kertben meggyilkoltatott, — igen szeretett a keresztyénség ezen szeretet-ünnepénél résztvenni. A szék, melyen ült, az óltártól jobbra van. A lelkész az ő honoráriumát a G.-Adolf egylettől kapja 400 porosz tallért, ezenkívül a szerb kormánytól is 300

tallért híz; mindjárt hivatala elfoglalásakor köteles hűséget ígérni a szerb törvényekhez, — minek folytán úgy tekintetik, mint szerb alattvaló. — A mi az egyház belső erkölcsi állapotát illeti, — az az ő lelkészök állítása szerint csak türhetőnek mondható. Az egyháztagok közt vannak számosan, akik csak a sátoros ünnepeken láthatók az istentiszteletnél; vannak a kik az Urvacsorával ritkán vagy éppen nem élnek; — de ez utóbbiak száma 2—4 lélek. — Annál jobban esett hallanom jótekonyságukról. Örömmel adakoznak a Gusztáv-Adolf egyletnek, — sőt ez évben a budai evang. iskolának is 25 forintot o. é. küldtek. A lelkész évenként legalább egyszer látogatja meg hiveit, — a mi — ugymond — a legmakacsabb és legmegátalkodottabb egyháztagra is a legjobb befolyást szokta eredményezni. — Az iskolában a tanítást egy szintén poroszországi fiatal tanító végzi. Ő csak Németországból húzza a fizetését, — a belgrádi egyháztól csak didactrum fejében kap bizonyos összeget. A tanítványok száma 70; akik közt mintegy 50 evang. a többi r. katolikus és görögkeleti. — A keresztyén vallásra nagy súlyt fektet e fiatal tanerő, öröm volt hallani kivált az éneklést, melyre tanítványai 2 hangon oktattatnak. — A tanszoba felszerelése kielégítő.

N y - k E n d r e.

Pomeránia. Junius 23. és 26-kán ment végbe K a m m i n b a n, az ottani székes egyház 700-dos fenállásának jubilaema nagy ünnepélyességgel. — A Bambergi Ottó által 1124. alapított w o l l i n i püspökség 1175-ben ezen helyről Kamminba tétett át. A lutheri reformáció 1545-ben érkezett be Kamminba. — Az ünnepélyt megnyitotta M e i n h o l d szuperintendens, egy lutheri lelkészértekezlettel, melyen D. P e t r i c h felolvasást tartott a polgári és egyházi házasságról. Estve tartattak az egyházi és polgári küldöttségek tisztelgéseit Dr. Jaspis generalszuperintendens tolmácsolta a tartományi főegyháztanács jókívánatát, továbbá Euen lelkész, mint zsinati elnök, a tartományi zsinat előjáróságának áldás kívánatát, szinte Dr. Susemihl és Dr. Zöckler greifswaldi tanárok a tartományi egyetem és theologiai facultás részéről fejezték ki jókívánatukat. Az ünnepélyi beszédet Meinhold szuperintendens tartotta a 84-dik Zsbltár alapján, ezt követték Dr. Jaspis és Euen lelkész rövidebb beszédei. — 24-kén estve W a n g e m a n n tartott egy misioi beszédet; az egész ünnepélyt pedig berekesztette egy iskolai ünnepély, mely tartatott 25-kén délelőtt.

A francia sajtó a reformátusokról. Az „Evangelical Christendom“ párisi levelezője írja: „Bú és mély sajnálattal kell eltelni, ha tekintetet vetünk a ref. egyház felett közlött cikkekre. A rationalista párt által vert por elhomályosítá és zavarba hozta a közönséget, terjesztvén a zavart a népszerű lapokon át, a „Débats“-tól a „Charivari“-ig, Franciaországot mystificáltak. A „Revue des deux Mondes“ tesz csak kivételt, tiszta világosságot vet a tárgyra nagy meglepedésére az igazság kedvelőknek. „Legyen szétválás (separation) — mondja a szemleirő Miesand, — de gyűlölet, boszú, vagy igaztalanság nélkül, s mindkét oldalról sajnálat mellett... osztassék meg a vagyon is s legyen két határozottan külön külön egyház, az egyik evangyéliomi vagy zsinati, a másik dogma ellenes vagy gyülekezet-elvű (congregational); egyik 3 száz éves, a másik mai napi keltü... s hadd válaszsza az új egyház a maga nevét akarata szerint, csak is a „francia református egyház“ név vétetvén ki a választás alól.

Bázel. A helvétziai rationalista párt, a liberalis eszméhez hiven, eddigelé pártolta az egyháznak az államtól való elválás-

tásának kérdését; most azonban arcot váltott, s azt tűzte zászlójára, hogy liberálizálja az egyházat, a helyett, hogy visszaadassa annak függetlenségét, önkormányzatát. E célra átvizsgálattá több kántonban az egyházi törvényeket, kiterjesztette oly mérvben a választók jogát, hogy a rationalismus juthasson többségre minden vallási biztosító kelléket eltöröltetvén. Eredménye márcz. 14. kitünt, mert a bási székes egyházban ekkor történt lelkész választásról a modern párt jelölte Wirt kapott 586, evangyéliom elvű versenytársa Staehelin Teofil pedig 558 szavazatot a lelkési állomásra. Így jutott legelőször többségre a bási egyházban a rationalista párt. Wirth lelkész ur a genfi lap értesülése szerint a halál utáni fenmaradást személyesnek nem hiszi, s így új életet nem vár, tehát materialista. — Az evangyéliom elvűek látva a helyzetet: az egyház a u t o n o m i á j a, öntudata és függetlenségének megóvása végett előbb-utóbb kénytelenek lesznek külön válni,

Pédézert két felolvasása. Pédézert hittanár az evangyéliom barátai felhívására Montpellierben a szabadegyház templomában két felolvasást tartott márcz. 31 és ápr. 1. Az elsőnek tárgya volt „Látnokok és tudorok“ ügyesen és ékesen rajzolván a tanczikkek hasznos voltát a vallásos életre, azon balnézetet czáfolta főleg, hogy a vallás pusztá érzelem volna, s formulázás által vesztene értékét. Második beszéde tárgya vala: „A hitben gyengékhez,“ a kételkedő lelkekhez fordult czáfolván az anyageelvűség és hitetlenség tagadólagos tételét, az imák által edzett hitnek nincs semmitől mit félnie.

Clericalismus. A francia liberalis (modern) protestánsok kedvencz témája (ugy látszik ezt utánozzák hazánkban is némely „Religió“ tanulmányozó prot. hittanárok) vádolni az orthodoxokat clericalismussal, pápistasággal. A pons-i egyház tanács liberalis elnöke vádjára hatalmas feleletet adott Leféfre lelkész, e szép beszédből térhiány miatt csak egy pontot említettünk fel: „Őn elnök ur azzal is ijesztget, hogy sem egyházunk, sem hazánk nem emelkedik fel másképp, mintha megszűn klerikaliss lenni. De ez, elnök ur! nem elég. Mert a klerikalismussal szemben van bizonyos anti-klerikalismus, mely szintoly veszélyes, ilyen a materialismus vallástalansága s az istentagadásig menő hitetlenség. Mi szilárdan hisszük igen is, hogy Franciaország akkor emelkedik fel kétségtelenül, ha megszűn klerikaliss lenni, de csak azért, hogy k e r e s z t y é n n é legyen.“

c) K ü l ö n f é l é k.

A z a r a d v i d é k i r e f o r m á l t l e l k é s z i k ö r f o l y ó 1875. évi junius 30-kán megalakult Kis-Peregen. Elnökké választott Bökényi János aradi lelkész; jegyzővé választott Rácz Károly ménes-gyoroki ref. lelkész. Jegyzőkönyv vétetett fel, melynek egyik pontja a tagsági díjak hova fordítására nézve azt tartalmazza, hogy miután a nagy távolság miatt, mely van az aradvidéki lelkészek és Nagyszalonta közt, a központi könyvtár ezek nem használhatván, a tagsági díjakat ne a nagyszalontai kör elnökéhez küldjék, hanem saját elnökükhöz s állittassék fel egy könyvtár a központon Aradon, melyet az aradvidéki lelkészek, a könnyebben hozzájutás szempontjából, jobban használhatnak.

M.-G y o r o k. A reformált egyház iskolarektori állomást szervezett s Szabó Imre nagy-majláthi rektort folyó évi jul. 11. tartott egyházi gyűlésben tanítóul megválasztotta. — Szükséges volna a tanszoba megnagyobbítása.

K a s s a. A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület folyó évi közgyűlését, valamint kerületi gyámintézeti működését Kassa városában aug. 17-kén és következő napjain tartandja.

E v. n y u g d i j i n t é z e t. A tiszai-k. ág. hitv. ev. lelkészi, tanári és tanítói özvegy-árva nyugdíjintézet alaptőkéje 9 év leforgása alatt 82,325 frt 92 krra szaporodott annak dacára, hogy a hivatalképtelenné lett lelkészek, tanárok, tanítók s özvegyek és árvák segélyezése már 3142 frtot 36 krt vesz igénybe. — Az évi tőkezesaporulat 9566 frt 66 kr tett a kiadás fölül. A tőkepénzek első helyen való betáblázás mellett 8%-ra kölcsönöztetnek ki.

P á p á n tartotta a dunántuli evang. egyházkerület jun. 8 stb. napjain „alkalmi“ gyűlését az egyházi rendszer megállapítása tárgyában. Az eskü mintában, igen helyesen, az „Atya, Fiu és Szentlélek“ megtartott. A „püspök“ nevezet helyett a szuperintendens tartatott meg a presbyteri rendszerhez inkább illőleg.

Az „Uj Magyar Sion“ r. k. havi folyóirat juniusi füzeté gazdag tartalommal megjelent, lapunkat arra inti, „ne töltsük az időt az olyanokkal való vitázással, akik mindenáron hitetlenek akarnak maradni.“ — Szerintünk az ígét és hitelveket a hitetlenek közé is el kell vinni, missiói kötelem.

F a n c s a l b a n ment végbe a Szikszó vidéki lelkészi kör értekezlete jun. 29-kén. Sebők Károly n. kinizsi lelkész értekezésében a Jézus isteni fenségét is hangsúlyozta.

Ó - S z ő n y ref. gyülekezete jul. 6. lelkészévé egyhangulag Pap Gábor dunántuli ref. intézőt (szuperintendenst) választotta el.

H a l á l o z á s o k: 1) Dáné István ref. első pap Szász-városon, v. hunyad-zaránd megyei esperes élete 58-dik. papsága 30-ik évében elhunyt jul. 4. — 2) Molnár György héderfái nyugalmazott lelkész (Küküllő e. h. m.) jul. 3. jobblétre szenderült.

A G i r o n d e - D o r d o g n e - i ref. egyházmegye Franciaországban Creisseil lelkészt küldé ki követül a Londonban jul. 21. tartandó presbyterián gyűlésre.

A b r i g h t o n i vallásos összejövetelen 8000 keresztényen volt jelen, külföldet több mint 200 lelkész képviselte, tartott e ker. congressus 10 napig. Pearsall Smith volt lelke. — A hitelenség ellenében a hívő-élet állittatván szembe, nem csoda, ha az ugynevezett „szabad gondolkodók“ ellenségek s gúnyolók székébe ülnek a hitélet keresőivel szemben. — A szeretet vendégséghez hasonlító estélyen 20 nyelv volt képviselve. Palestinát Gobat jeruzsálemi püspök képviselte.

A n é m e t a l f ö l d i református szabad egyház évi zsinata máj. 26. tartatott Boisle-Duchen, 350 gyülekezet sorakozik e hitvallásához hiven ragaszkodó egyházhoz, Kampenben van hittanszaki főtanodája, mult évi bevétele az egyháznak 700,000 frt volt. A hitet az adakozási készség is jellemzi.

R é m u s a t K á r o l y jeles francia tudós és bölcsele, ki az ész és hitvilága közt ingadozott éltében, halálos ágyán nem utasítá vissza a papot, csak hogy tőle azt kérte, olvasson egy részt Jézus példázataiból és Platóból néhány lapot; vallá a hitet az élő Istenbe és könyörülő voltába. Igy hunyt el.

S m i t h G y ö r g y Assyria régi történelme felett Londonban legközelebb tartá 2-ik tudományos felolvasását.

B é c s. A bécsi ág. hitv. egyházban a lefolyt évben kereszt-

teltetett 980, konfirmáltatoti 183 gyermek; hirdettetett 515 pár, eltemettetett 704 egyén; az egyházba áttért 163, kilépett abból 30.

M o n t a u b a n. Leenhardt Fr. természettudományok tanára most neveztetett ki a montaubani ref. theologiai facultásba rendes tanáru. Az orthodox theologiai fakultások mindennütt állítják fel a természettudományi ismeretek közlésére a tanszékeket, ma a theologus és lelkésznek nem lehet elmaradni e téren sem.

É j i m e n h e l y. Genfben most kezdenek alapítani a hajléktalan szegényeknek éji menhelyeket. Ilyenek már rég vannak Londonban, testi és lelki táp, utóbbi a vallás, adás mellett az erkölcsvédelme eszközöltetik ezek által. Nappal dolgot kereshetnek a szükölködők, kiknek éjre nincs hol másutt lehajtani fejüket.

A z ő s b e g i n á k. Gand városban (Német Alföld) a beginák régi házukat, melyben 1234 alakult zárdai szabály szerint élő s dolgozó nők vallásos társulata székeit több mint 600 év óta, kiürittetett, Aremberg hercege saját birtokán nyujtott nekik új telket, épített a beginák számára egész munkás-várost 700 lakos számára.

F á r e l s z o b r a. Neuchâtelben szobrot emelnek Farel reformátoruknak szemben a székes templommal néhány lépésre azon hársfától, mely alatt predikálta volt a reformációt 1530-ban. Farel Vilmós Kálvin barátja 1565. szeptember 13-kán halt meg.

A z o l a s z b i b l i a t á r s a s á g 3-dik évi egyetemes gyűlését Rómában márcz. 16 tartotta, évi bevétele volt 45,604 frank, kiadása 40,663 fr. melynek legnagyobb részét nagyalaku „családi biblia“ nyomtatására fordította. Magyar biblia társaság hol késel az éji homályban?

S p u r g e o n londoni hitszónok néhány heti pihenés után, melyet egészségi okból kelle magának szakítani, husvetnapján esteli predikációjával újra megkezdte működését gyülekezete új megtértjeihez intézván beszédét. A sajtáságos népszerű szónok e beszédeből jellemzőül kiemeljük: „Nincs oly tolvaj, ki szabadulni ne akarna börtönéből, de tudni kell, hogy egyedüli hasznos dolog a tolvajokra: többé nem lopni, szünjete meglopni, s nem fenyeget többé a börtön veszedelme.“

L i v e r p o o l é s L e e d s. Jones liverpooli régi faterkedő 4 millió frankot hagyott e városban jótékony intézetekre. Leedsben Armitage nevű ur 250,000 frankot hagyott avégre, hogy a munkások számára olvasó és társalgási gyűlhely (club) alapittassék oly feltétel alatt, hogy legyen a clubban isten-tiszteletre külön terem. A hitbuzóság tényes példáiban még mindig Anglia megy elől.

Irodalmi tudósítás.

Van szerencsénk ezennel tudatni a „Gyakorlati lelkészélet“ t. cz. munkatársaival és előfizetőivel, hogy e mű II-dik füzeté ez év október havában okvetlenül megjelendő tartalommal. — Előfizetések még elfogadtatnak a szerkesztőség által. Gyúró u. p. Mártonvásár.

Művek a 3-di füzet számára már küldhetők.

Vasadi Balogh Lajos, Öreg János, szerkesztők.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.